

OBSAH

Předmluva k 1. vydání	7
Předmluva ke 2. vydání	8

I. METAFYZIKA JAKO SYSTEMATICKÁ FILOSOFIE

1. Co je filosofie a co je systematická filosofie	13
2. Tradiční pojetí filosofie jako metafyziky	17
2.1 Předfilosofické, mytické vědomí světa	17
2.2 Vznik racionality	18
2.3 Vznik filosofie	19
2.4 Filosofie a spekulativní myšlení	20
2.5 Filosofie jako metafyzika	21
3. Z dějin metafyziky	24
3.1 Platonova koncepce metafyziky	24
3.2 Aristotelův systém metafyzického dotazování světa	27
3.3 Dogmatizace metafyziky ve středověku a na počátku novověku.	32
3.4 První kritiky metafyziky	33
3.4.1 Empirikové a jejich kritika	33
3.4.2 Kantova problematická kritika metafyziky.	35
3.5 Hegelova slavná, leč krátká restaurace metafyziky.	37
3.6 Krize metafyziky v druhé polovině 19. století	40
4. Restituce metafyziky na počátku 20. století	44
4.1 Iracionalistická metafyzika	46
4.2 Antropocentrická metafyzika Martina Heideggera.	46
4.3 Hartmannova metafyzika světa na bázi kritické ontologie	49
5. Moderní pozitivismus a jeho kritika metafyziky. Redukce filosofie na epistemologii	55
6. Budoucnost metafyziky	61
7. Místo a úloha metafyziky v duchovním životě člověka	71

II. ONTOLOGIE. TEORIE BYTÍ JSOUCNA

Úvodem	91
1. Idea ontologie jako první filosofie a její úkol.	93
2. Omyly tradiční ontologie	95

3. Reflexe ontologického problému ve 20. století	98
3.1 Obvyklé definice ontologie	99
3.2 Pojem jsoučna	101
3.3 Pojem bytí.	102
3.4 Ontické a ontologické.	104
4. Perspektivy moderní ontologie	106
4.1 Kritická ontologie Nicolaie Hartmanna	106
4.1.1 Hartmannův rozvrh ontologického problému	108
4.1.1.1 Momenty bytí: Dasein a Sosein	108
4.1.1.2 Způsoby bytí: reálné a ideální	109
4.1.1.3 Mody bytí: možnost, skutečnost, nutnost a jejich negativní protičleny	111
4.1.1.4 Vrstvy bytí. Problém jednoty a plurality světa.	119
4.2 Heideggerův převrat v ontologii na bázi antropocentrismu	125
4.3 Kritici Heideggerovy fundamentální ontologie.	130
5. Ontologie jako učení o kategoriích	139
5.1 Co jsou kategorie a jaká je jejich funkce	141
5.2 Z dějin kategoriálních teorií	143
5.3 Hartmannova teorie kategorií.	152
5.4 O některých fundamentálních kategoriích	160
5.4.1 Princip a concretum, struktura a modus	162
5.4.2 Kategorie substrátu a relace	165
5.4.3 Kategorie formy a látky	167
5.4.4 Kategorie jednoty a rozmanitosti (plurality)	169
5.4.5 Kategorie vnitřní a vnější.	170
5.4.6 Kategorie determinace a dependence (podmíněnosti)	172
5.4.7 Kategorie kauzality a finality.	173
5.4.8 Kategorie protikladu a dimenze (postupnosti)	176
5.4.9 Kategorie rozporu a shody (jednoty)	176

III. GNOSEOLOGIE. TEORIE POZNÁNÍ

Úvodem	181
1. Gnoseologie a jiné vědy zkoumající proces poznávání	185
2. Problém vztahu ontologie a gnoseologie. Otázka filosofie prima	189
3. Poznání ve světle ontologie. Poznání a jeho předmět	194
3.1 Spor o realitu světa	196
3.1.1 Tradiční realistické koncepce.	197
3.1.2 Obrat k subjektu. Subjektivismus, solipsismus.	198

3.1.3 Fenomenologické teorie poznání a jejich (údajné) překonání solipsismu i realismu	201
3.1.3.1 Fenomenologie Edmunda Husserla	202
3.1.3.2 Druhá varianta fenomenalismu: současné verze empirismu	207
3.1.3.2.1 Wittgensteinův fenomenalismus a jeho kritika realismu	208
3.1.3.2.2 Nejednota představitelů filosofie vědy v otázce reality světa	213
3.1.4 Kritický realismus	216
3.1.5 Heideggerova verze překonání sporu realismus-subjektivismus	220
4. Poznání jako vztah subjektu a objektu.	224
4.1 Přednosti subjekt-objektového výkladu poznání	227
4.2 Aporie subjekt-objektové teorie poznání	229
5. Prameny poznání: smyslovost a racionalita. Problém emocionality a iracionality	236
5.1 Problém vztahu smyslovosti a racionality v dějinách filosofie	243
5.2 Spor empirismu a racionalismu v novověku	244
5.3 Kantův kriticismus – problematický pokus překlenout spor empirismu a racionalismu	246
5.4 Moderní empirismus a jeho pojetí racionality. Obrat k jazyku. Filosofie jazyka	251
5.5 Kritický racionalismus. Apriorismus ve světle ontologie.	266
5.6 Iracionalismus	279
5.7 Směr „nového, otevřeného rozumu“ a jeho akceptace iracionality	284
6. Teorie pravdy.	288
6.1 Korespondenční teorie pravdy jako gnoseologické kategorie	290
6.2 Problém tzv. „jiných“ teorií pravdy.	294
6.3 Problém kriteria pravdy v korespondenční teorii.	297
6.3.1 Kuhnova teorie sociálního kriteria výběru vědeckých teorií	302
6.4 O tzv. ontologickém pojmu pravdy	304
6.5 Některé z dalších otázek teorie pravdy	309
6.5.1 Pravda a logická správnost	310
6.5.2 Objektivní a tzv. „subjektivní“ pravda	311
6.5.3 Pravda je jedna aneb problém absolutní a relativní pravdy	313
6.5.4 Pravda a hodnoty. Možný význam subjektivity, tolerance, plurality a konsensu	317

IV. AXIOLOGIE. TEORIE HODNOT

1. Co je axiologie	323
1.1 Pojem hodnoty a problém vztahu poznání k hodnocení	324
1.2 Otázka po bytí hodnot	328
1.2.1 Nemetafyzické axiologie	329
1.2.2 Metafyzické teorie hodnot	330
1.3 Relativita hodnot	334
1.4 Problém typologie a hierarchie hodnot	335
Seznam použité literatury	347
Věcný a jmenný rejstřík	353
O autorovi.	367